

FIȘA DISCIPLINEI

1. Date despre program

1.1 Instituția de învățământ superior	Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași
1.2 Facultatea / Departamentul	Istorie / Istorie
1.3 Catedra	-
1.4 Domeniul de studii	Istorie
1.5 Ciclul de studii	Licență
1.6 Programul de studii / Calificarea	ISTORIE IF

2. Date despre disciplină

2.1 Denumirea disciplinei	EUROPA MEDIEVALĂ (SECOLELE V-XVI). SOCIETATE, INSTITUȚII, MENTALITĂȚI COLECTIVE						
2.2 Titularul activităților de curs	PROF.UNIV.DR. LAURENȚIU RĂDVAN, PROF.UNIV.DR.ALEXANDRU-FLORIN PLATON						
2.3 Titularul activităților de seminar	PROF.UNIV.DR.LAURENȚIU RĂDVAN, PROF.UNIV.DR. ALEXANDRU-FLORIN PLATON						
2.4 Anul de studiu	I	2.5 Semestrul	2	2.6 Tipul de evaluare	Examen	2.7 Regimul disciplinei	OB

3. Timpul total estimat (ore pe semestru al activităților didactice)

3.1 Număr de ore pe săptămână	6	din care: 3.2 curs	3	3.3 seminar/laborator	3
3.4 Total ore din planul de învățământ	84	din care: 3.5 curs	42	3.6 seminar/laborator	42
Distribuția fondului de timp					ore
Studiul după manual, suport de curs, bibliografie și notițe					20
Documentare suplimentară în bibliotecă, pe platformele electronice de specialitate și pe teren					10
Pregătire seminarii/laboratoare, teme, referate, portofolii și eseuri					20
Tutoriat					6
Examinări					10
Alte activități.....					
3.7 Total ore studiu individual	66				
3.8 Total ore pe semestru	150				
3.9 Numărul de credite	6				

4. Precondiții (acolo unde este cazul)

4.1 de curriculum	X
4.2 de competențe	X

5. Condiții (acolo unde este cazul)

5.1 de desfășurare a cursului	X
5.2 de desfășurare a seminarului/laboratorului	X

6. Competențe specifice acumulate

6.1 Competențe profesionale	- identificarea informației despre trecutul istoric; - stabilirea faptelor istorice pe baza informațiilor din izvoare și din afara izvoarelor; - cunoașterea principalelor evenimente și fenomene ale istoriei Evului Mediu apusean (sec. X/XI-XVI); - identificarea corectă a principalelor personalități politice din această perioadă; - asimilarea detaliilor cronologice referitoare la diferite evenimente, fenomene și personalități istorice; - asimilarea metodelor de lucru cu izvoarele și lectura critică a bibliografiei.

6.2 Competențe transversale	- definierea și prezentarea corectă a principalelor concepte folosite în studiile istorice, a marilor etape și procese din istoria omenirii, a metodelor fundamentale ale cercetării istorice. - interpretarea, compararea și relaționarea datelor și faptelor caracteristice principalelor procese și fenomene istorice, precum și a abordărilor istoriografice legate de acestea. Încadrarea principalelor texte istorice și istoriografice în contextele elaborării lor (genuri și tipuri de texte; grupări și școli istoriografice). - analiza critică a izvoarelor istorice, prin combinarea cunoștințelor provenite din afara izvoarelor cu cele provenite din izvoare pentru re(stabilirea) unor fapte și procese istorice. - retoric-narative: expunerea corectă și sintetică a evenimentelor și fenomenelor istorice în desfășurarea lor cronologică; - redactarea corectă a unui text cu un subiect dat; - abilitatea de a comenta izvoarele istorice

7. Obiectivele disciplinei (reieșind din grila competențelor specifice acumulate)

7.1 Obiectivul general al disciplinei	Cursul și seminarul (a căror tematică se completează) oferă o privire de ansamblu asupra principalelor evenimente și fenomene politice, ideologice, economice și sociale, precum și a celor mai importante tendințe specifice evoluției societății din apusul Europei între secolele X/XI-XVI. Ele analizează, de asemenea, particularitățile culturale și mentale din aceeași arie geografică și în același interval temporal.
7.2 Obiective specifice	În cadrul activității didactice se pune accent pe interpretarea corectă a principalelor fapte istorice, pe valorificarea izvoarelor în spirit critic și crearea unor deprinderi de cercetare. De asemenea, se urmărește aprofundarea următoarelor concepte: <i>ev mediu, migrație, creștinare, feudalism, relație vasalică, relație seniorială, idee imperială, theocrație, monarhie, cruciadă</i> etc. Deprinderea abilității de a analiza critic fragmente din izvoarele epocii și de a face recenzie – de asemenea critică – a unei cărți de specialitate

8. Conținuturi

8. 1 Curs	Metode de predare	Observații
Marea migrație și urmările acesteia pentru Europa	Prelegere	
„Regatele barbare”	Prelegere	
Construcția carolingiană și impactul acesteia asupra Europei	Prelegere	
Restaurația Ottoniană	Prelegere	
Procesul de reformare a Bisericii (sec. XI-XVI) și crizele care l-au marcat	Prelegere	
Avântul creștinătății Occidentale (sec. X/XI-XIII): aspecte teritoriale și economice; implicații sociale	Prelegerea interactivă	
Regnum și Sacerdotium în secolele X-XIII. Procesul de reformare spirituală a Bisericii; Theocrația (Hierocrația) Pontificală.	Prelegerea interactivă	
Renașterea ideii de stat și procesul de centralizare teritorială, instituțională și politică a monarhiilor medievale (secolele XI-XV).	Prelegerea interactivă	
Estomparea universalismului medieval: criza Bisericii Romane (sec. XIV-XV). Emergența formelor economice, politice și mentale ale modernității (sec. XV-XVI).	Prelegerea interactivă	
Bibliografie: - Al.-F. Platon, L. Rădvan, B.-P. Maleon, <i>O istorie a Europei de Apus în Evul Mediu. De la Imperiul Roman târziu la marile descoperiri geografice (sec. V-XVI)</i>, Iași, 2010. - Alexandru-Florin Platon, Laurențiu Rădvan, <i>De la Cetatea lui Dumnezeu la Edictul din Nantes. Izvoare de istorie medievală (sec. V-XVI)</i>, Iași, Polirom, 2005. - André Vauchez, <i>Spiritualitatea Evului Mediu occidental</i>, București, 1994.		

- Bloch, Marc, *Societatea feudală*, vol. I-II, Cluj-Napoca, 1996, 1998.
- Cécile Morisson, *Cruciadele*, București, Ed. Meridiane, 1998.
- *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, (coord. Jacques Le Goff, J.-C.de Schmitt), Iași, 2002.
- Dominique Barthélemy, *Anul o mie și pacea lui Dumnezeu. Franța creștină și feudală în anii 980-1060*. Traducere de Giuliano Sfichi, Iași, Ed. Polirom, 2002.
- Dominique Colas, *Genealogia fanatismului și a societății civile*, București, Ed. Nemira, 1998, cap. II.
- E. H. Kantorowicz, *Cele două corpuri ale regelui*, Iași, Ed. Polirom, 2014.
- Florentina Căzan, *Cruciadele*, București, Ed. Academiei Române, 1990.
- Gheorghe I. Brătianu, Marea Neagră. *De la origini până la cucerirea otomană*, vol. I-II, București, 1984 (ediția a doua revăzută, Iași, Ed. Polirom, 1999).
- Harald Zimmermann, *Papalitatea în Evul Mediu. O istorie a pontifilor romani din perspectiva istoriografiei. Cu o listă a papilor din secolul al IV-lea pînă în secolul al XV-lea*. Traducere de Adinel-Ciprian Dincă, Iași, Polirom, 2004.
- Ioan Petru Culianu, *Arborele gnozei. Mitologia gnostică de la creștinismul timpuriu la nihilismul modern*, București, 1998.
- Idem, *Eros și magie în Renaștere. 1484*, București, Ed. Nemira, 1994 (ed. a II-a, Iași, Ed. Polirom, 2003).
- Idem, *Gnozele dualiste ale Occidentului*, București, 1995.
- Idem, *Iocari serio. Știință și artă în gîndirea Renașterii*. Traduceri de Maria-Magdalena Anghelescu și Dan Petrescu. Postfață de H.-R. Patapievic, Iași, Ed. Polirom, 2003.
- Jacques Le Goff, *Civilizația Occidentului medieval*, București, Ed. Științifică și Enciclopedică, 1971.
- Idem, *Negustorii și bancherii în Evul Mediu*, București, Ed. Meridiane, 1994.
- Jacques Paul, *Biserica și cultura în Occident în secolele IX-XII*, vol. I-II, București, 1996.
- Jean Flori, *Război sfânt, Jihad, Cruciadă. Violență și religie în creștinism și islam*. Traducere de Felicia Andreca, București-Chișinău, Ed. Cartier, 2003.
- Jean-Paul Roux, *Regele. Mituri și simboluri*, București, Ed. Meridiane, 1998.
- Lucien Musset, *Invaziile*, vol. I-II, București, 2002.
- Marc Bloch, *Societatea feudală în Europa apuseană*, vol. II, "Clasele și cîrmuirea oamenilor", Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1998, CARTEA A DOUA, cap. I-V.
- Michel Senellart, *Artele guvernării. De la conceptul de „regimen” medieval la cel de guvernare*, București, Ed. Meridiane, 1998.
- Mircea Eliade, *Istoria credințelor și ideilor religioase*, vol. II-III, București, 1981-1988.
- Serge Berstein, Pierre Milza, *Istoria Europei*, vol. 2: „De la Imperiul Roman la Europa (secolele V-XIV)”, ed. a II-a. Traducere de Sorina Dănăilă. Ediție îngrijită, note și comentarii de Alexandru-Florin Platon, Iași, Institutul European, 1998.
- Șerban Papacostea, Gênes, *Venise et la Mer Noire à la fin du XIIIe siècle*, „Revue Roumaine d’Histoire”, XXIX, Nos 3-4, 1990
- Vasile Iliescu, *Statul - utopie și realitate*, vol. 2, „Statul papal”, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1996.
- Yuri Stoyanov, *Tradiția ascunsă a Europei. Istoria secretă a ereziei creștine în Evul Mediu*. Traducere de Radu Pavel Gheo, Iași, Ed. Polirom, 1999, cap. IV-V.

8. 2 Seminar	Metode de predare	Observații
Discuții despre emergența ideilor politice și a instituțiilor medievale (ideea imperială și Biserica în Europa secolelor VI-X; regalitate, vasalitate, beneficiu, feud și imunitate)	Prelegerea academică, demonstrația, comparația	
Transformările sociale și economice petrecute de-a lungul întregii perioade (ierarhiile sociale medievale, evoluția urbană, statutul proprietății, geneza capitalismului etc.)	Prelegerea academică, demonstrația, comparația	
Coordonatele culturale și trăsăturile mentale ale civilizației Occidentului medieval (mentalul colectiv medieval, scolastica medievală, „renașterile” europene)	Prelegerea academică, demonstrația, comparația	
Mentalul colectiv medieval. Propuneri de conceptualizare. Trăsături fundamentale	Conversația	
Cruciadele și lumea mediteraneană în secolele XI-XV	Conversația	
Tradiții și mutații culturale în Occidentul latin (sec. XII-XIV)	Conversația	
Aspecte economice, sociale, politice, culturale și religioase ale tranziției de la Evul Mediu la	Conversația	

Bibliografie:

- ANGOLD, Michael, *A Byzantine Government in Exile. Government and Society under the Laskarids of Nicaea (1204-1261)*, London, 1975.
- Idem, *The Byzantine Empire (1025-1204). A Political History*, London and New York, 1984.
- Idem, *The Fourth Crusade. Event and Context*, London, 2003.
- ARIÈS, Philippe, *L'histoire des mentalités*, in *La Nouvelle Histoire, sous la direction de Jacques Le Goff, Roger Chartier, Jacques Revel, Paris, 1978*.
- ASBRIDGE, Thomas, *Cruciadele. Istoria războiului pentru eliberarea Pământului Sfânt*, Iași, 2011.
- BERSTEIN, Serge, MILZA, Pierre, *Istoria Europei*, vol. II, Iași, 1998.
- BLOCH, Marc, *Societatea feudală*, vol. I-II, Cluj-Napoca, 1996, 1998.
- BOIA, Lucian, *Istoria mentalităților (cu privire specială asupra Școlii de la „Annales”)*, RI, tom 33, nr. 5, 1980.
- BOORSTIN, Daniel J., *Descoperitorii. O istorie a căutării omului pentru descoperirea lumii și a lui însuși*. Traducere de Elena I. Burlacu, vol. I-II, București, 1996.
- BRAUDEL, Fernand, *Dinamica capitalismului*, București, 2002.
- Idem, *Structurile cotidianului : posibilul și imposibilul*, vol. I-II, București, 1984.
- Idem, *Jocurile schimbului*, vol. I-II, București, 1985
- Idem, *Timpul lumii*, vol. I-II, București, 1989.
- BURCKHARDT, Jakob, *Cultura Renașterii în Italia*, vol. I-II, București, 2000.
- BURKE, Peter, *Die Renaissance in Italien. Sozialgeschichte einer Kultur, zwischen Tradition und Erfindung*, München, 1988
- Idem, *Renașterea*, București, Ed. All, 1998.
- Idem, *Renașterea în cultura europeană. Centre și periferii*, Iași, 2005.
- CHAUNU, Pierre, *Conquête et exploitation des nouveaux mondes (XVIe siècle)*, Paris, 1969.
- Idem, *L'expansion européenne du XIIIe au XVe siècle*, Paris, 1969:.
- CHIROT, Daniel, *Social Change in the Twentieth Century*, Harcourt Brace Jovanovich, 1977.
- CULIANU, Ioan Petru, *Eros și magie în Renaștere. 1484*, București, 1994. DELUMEAU, Jean, *Civilizația Renașterii*, vol. I-II, București, 1995.
- DELUMEAU, Jean, *Liniștiți și ocrotiți. Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată*, Iași, 2004.
- *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, (coord. Jacques Le Goff, J.-C. de Schmitt), Iași, 2002.
- DRIMBA, Ovidiu, *Istoria culturii și civilizației*, vol. III, București, 1990.
- DUBY, Georges, „Renașterea” din secolul al XII-lea. *Audiență și patronaj*, în idem, *Evul Mediu masculin. Despre dragoste și alte eseuri*, București, 1992.
- Idem, *Histoire des mentalités in L'Histoire et ses méthodes. Recherche, conservation et critique des témoignages, sous la direction de Charles Samaran, Paris, 1961*.
- DUȚU, Alexandru, *Literatura comparată și istoria mentalităților*, București, 1982 (cap. I-II).
- Idem, *Dimensiunea umană a istoriei. Direcții în istoria mentalităților*, București, 1986.
- GURJEWITSCH, Aaron J., *Individul în Evul Mediu european*, Iași, 2004 (p. 136-155).
- PAUL, Jacques, *Biserica și cultura în Occident*, vol. I-II, București, 1996.
- FLORI, Jean, *Război sfânt, Jihad, Cruciadă. Violență și religie în creștinism și islam*. București-Chișinău, Ed. Cartier, 2003.
- LE GOFF, Jacques, *Civilizația Occidentului medieval*, București, 1970.
- Idem, *Intelectualii în Evul Mediu*, București, 1994.
- Idem, *La Nouvelle histoire*, Bruxelles, 1988 (B.C.U.).
- Idem, *Pentru un alt Ev Mediu. Valori umaniste în cultura și civilizația Evului Mediu*, vol. I, București, 1986 (cap. II: „Muncă și sisteme de valori”).
- LE GOFF, Jacques, SCHMITT, Jean-Claude, *Dicționar tematic al Evului Mediu occidental*, Iași, 2002 (p. 400 - 411; 694 - 714; 783 - 795).
- MUSSET, Lucien, *Invaziile*, vol. I-II, București, 2002.
- NICOARĂ, Toader, *Introducere în istoria mentalităților colective*, Cluj-Napoca, 1998.
- NICOARĂ, Toader; NICOARĂ, Simona, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Cluj-Napoca, 1996.
- PLATON, Alexandru-Florin, *Impactul aristotelic asupra gândirii medievale a Occidentului latin (I-II)*, în AIII, XXX, 1993, p. 215-235 și XXXI, 1994, p. 155-169.
- PLATON, Alexandru-Florin, RĂDVAN, Laurențiu, *De la cetatea lui Dumnezeu la edictul din Nantes. Izvoare de istorie medievală (sec. V-XVI)*, Iași, 2005.
- *The Forgotten Origins of Universities in Europe*, Iași, 2011.

9. Coroborarea conținuturilor disciplinei cu așteptările reprezentanților comunității epistemice, asociațiilor profesionale și angajatori reprezentativi din domeniul aferent programului

Conținutul acestei discipline este coroborat cu așteptările comunității, asociațiilor profesionale și angajatorilor reprezentativi din domeniul aferent programului. Cursul urmărește să ofere studenților o mai bună pregătire în domeniu, înțelegerea fenomenelor istorice aferente temei, precum și dobândirea de competențe profesionale specifice.

10. Evaluare

Tip activitate	10.1 Criterii de evaluare	10.2 Metode de evaluare	10.3 Pondere din nota finală
10.4 Curs	Participarea la cursuri	Examen oral / Examen scris și oral	90% 60%
10.5 Seminar/laborator	Participarea la seminarii; calitatea referatelor realizate.	Activitatea la seminar / Corectitudinea ortografică, stilistică și științifică a prezentărilor în cadrul seminariilor	10%/ 40%
10.6 Standard minim de performanță			
Prezentarea unei cărți și analiza unui document istoric.			

Data completării

.....

Semnătura titularului de curs

.....

Semnătura titularului de seminar

.....

Semnătura Directorului de Departament

.....